

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่องการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ของประชาชนในการจัดการมูลฝอยชุมชน : กรณีศึกษาชุมชนปรัก เทศบาลตำบลปรักตก อำเภอสะเดา จังหวัดสงขลา นี้เป็นการวิจัยเชิงปฏิบัติการ (Action Research) เพื่อพัฒนากระบวนการเรียนรู้ของประชาชนในการจัดการมูลฝอยชุมชน โดยใช้วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative research method) ซึ่งทำการวิจัยในพื้นที่ชุมชนปรักตก หมู่ที่ 6 ตำบลปรัก อำเภอสะเดา จังหวัดสงขลา ซึ่งรายละเอียดวิธีการดำเนินการวิจัยดังต่อไปนี้

1. ประชากรและกลุ่มเป้าหมาย

1.1 ประชากรที่ศึกษา คือ ประชาชนที่อาศัยอยู่ในชุมชนปรักตก เทศบาลตำบลปรัก อำเภอสะเดา จังหวัดสงขลา จำนวนครัวเรือน 169 ครัวเรือน คณะกรรมการชุมชน ผู้นำชุมชน อาสาสมัครสาธารณสุข กลุ่มแม่บ้านของเทศบาล และเจ้าหน้าที่ของเทศบาลตำบลปรักที่มีส่วนเกี่ยวข้อง

1.2 กลุ่มตัวอย่าง ประกอบด้วย

1.2.1 เจ้าหน้าที่ของเทศบาลตำบลปรักที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินการด้านการจัดการมูลฝอยในเขตเทศบาลตำบลปรัก ได้แก่ เทศมนตรีฝ่ายสาธารณสุขและสิ่งแวดล้อมจำนวน 1 คน และหัวหน้าฝ่ายบริหารงานสาธารณสุขจำนวน 1 คนรวม 2 คน

1.2.2 ผู้ที่มีความสนใจในการร่วมเป็นทีมวิจัย ซึ่งมาจากกลุ่มของแม่บ้านเทศบาลตำบลปรัก อาสาสมัครสาธารณสุข และคณะกรรมการชุมชน จำนวน 17 คน

1.2.3 ประชาชนทั้งหมดที่อาศัยอยู่ในชุมชนปรัก จำนวน 169 ครัวเรือน การเลือกกลุ่มเป้าหมายในครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้วิธีการเลือกกลุ่มเป้าหมายแบบเจาะจง (Purposive Sampling) โดยมีคุณลักษณะของกลุ่มตัวอย่างดังนี้

- มีส่วนเกี่ยวข้องกับปัญหามูลฝอยของชุมชน ในบทบาทของผู้ผลิตมูลฝอย หรือบทบาทของผู้วางแผนแก้ไขปัญหาเกี่ยวกับมูลฝอยให้กับชุมชน
- มีความสนใจที่จะเข้าร่วมกับกระบวนการวิจัยในครั้งนี้

2. การเลือกพื้นที่ศึกษา

การเลือกพื้นที่ศึกษาในครั้งนี้ใช้วิธีการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Selection) โดยพิจารณาจากเกณฑ์ ดังต่อไปนี้

2.1 หน่วยงานภาครัฐระดับท้องถิ่น ต้องมีความพร้อมที่จะให้ความร่วมมือและสนับสนุนการดำเนินกิจกรรมต่างๆ

2.2 กลุ่มชาวบ้านหรือตัวแทนประชาชนในพื้นที่ที่มีความตื่นตัวที่จะร่วมแก้ไขปัญหาในด้านมูลฝอย

2.3 เป็นพื้นที่ที่มีขนาดไม่ใหญ่มากนัก

พื้นที่ที่ผู้วิจัยเลือกคือ ชุมชนปริกตก เนื่องจากเป็นชุมชนที่มีขนาดไม่ใหญ่มากมีจำนวนครัวเรือนเพียง 169 ครัวเรือน และจากการที่ผู้วิจัยได้สนทนากับคนในชุมชนโดยเฉพาะกับกลุ่มแกนนำชุมชน ทำให้ทราบว่ากลุ่มแกนนำในชุมชนมีความตื่นตัวต่อปัญหามูลฝอย ประกอบกับเป็นพื้นที่ที่เคยมีการทำวิจัยมาบ้างแล้ว ซึ่งผู้วิจัยต้องการที่จะให้เกิดความต่อเนื่องของกระบวนการเรียนรู้เกี่ยวกับมูลฝอยของคนในชุมชน อีกทั้งจากการสัมภาษณ์เจ้าหน้าที่ของเทศบาลตำบลปริก ซึ่งประกอบด้วย นายกเทศมนตรี เทศมนตรีฝ่ายสาธารณสุขสิ่งแวดล้อม และหัวหน้าฝ่ายบริหารงานสาธารณสุข ก็ยินดีที่จะร่วมศึกษาในครั้งนี้

3. วิธีการเก็บข้อมูล

การเก็บข้อมูลแบ่งออกเป็น 2 ส่วนคือ การเก็บข้อมูลเอกสาร และการเก็บข้อมูลภาคสนาม โดยมีรายละเอียดดังนี้

3.1 การเก็บข้อมูลเอกสารที่เกี่ยวข้อง

ผู้วิจัยได้ศึกษารวบรวมเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องทั้งในส่วนของข้อมูลพื้นฐานของชุมชนที่ศึกษา การเรียนรู้ กระบวนการเรียนรู้ กระบวนการกลุ่ม พฤติกรรม การมีส่วนร่วม มูลฝอย และการจัดการมูลฝอย ตลอดจนเอกสารข้อมูลต่างๆ นอกจากการรวบรวมข้อมูลเอกสารแล้ว ผู้วิจัยยังได้มีการสัมภาษณ์แกนนำชุมชนและสมาชิกในชุมชนรวมทั้งเจ้าหน้าที่ของเทศบาล เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ชัดเจนยิ่งขึ้น

3.2 การเก็บข้อมูลภาคสนาม

ผู้วิจัยได้มีการจดบันทึกเหตุการณ์ ปรัชญาการณ์ต่างๆ ที่เกิดขึ้นในช่วงที่มีการดำเนินการวิจัย ซึ่งเริ่มตั้งแต่เดือนกุมภาพันธ์ 2546 ถึงเดือนตุลาคม 2546 ข้อมูลภาคสนามแบ่งออกเป็น 2 ส่วนได้แก่

3.2.1 ข้อมูลพื้นฐานชุมชน ประกอบด้วย ข้อมูลพื้นฐานของพื้นที่เทศบาลตำบลปริก และ ข้อมูลพื้นฐานของชุมชนปริกตก

โดยในการเก็บข้อมูลนั้นผู้วิจัยได้ลงไปคลุกคลีอยู่ในชุมชน เพื่อทำความรู้จัก ความคุ้นเคย และเพื่อการสร้างความไว้วางใจกับคนในชุมชนปรกติ อีกทั้งใช้การสังเกตและการสัมภาษณ์

3.2.2 ข้อมูลจากกระบวนการวิจัยและการจัดกิจกรรมในชุมชน แบ่งเป็น 2 ขั้นตอนคือ ขั้นตอนเตรียมการ และขั้นตอนดำเนินการ ซึ่งผู้วิจัยได้เก็บข้อมูลระหว่างที่ดำเนินการวิจัยโดยใช้การสังเกตและการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก

4. ขั้นตอนการวิจัย

4.1 ขั้นตอนเตรียมการ

4.1.1 การแนะนำตัวอย่างเป็นทางการ

ในขั้นตอนนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) แนะนำตัวผู้วิจัยแก่เทศบาลและชาวบ้านในพื้นที่ชุมชนปรกติ 2) ชี้แจงโครงการวิจัยที่จะดำเนินการในพื้นที่แก่ชาวบ้านในชุมชน 3) ชี้แจงผลประโยชน์ที่จะเกิดแก่ชุมชน หากมีการร่วมดำเนินโครงการวิจัยร่วมกัน 4) ชี้แจงแนวทางในการทำวิจัยร่วมกันเป็นทีมวิจัย ซึ่งประกอบด้วย ตัวผู้วิจัย เจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องของเทศบาลตำบลปรกติและคนในชุมชน โดยมีวิธีการ ดังนี้

1. การจัดประชุมระหว่างผู้วิจัย เจ้าหน้าที่ของเทศบาลตำบลปรกติที่เกี่ยวข้อง ผู้นำชุมชน คณะกรรมการชุมชน อาสาสมัครสาธารณสุขทั้งของเทศบาลและของสถานีอนามัย กลุ่มแม่บ้านของเทศบาล และผู้นำศาสนา(อิหม่าม) เพื่อเข้าร่วมการชี้แจงโครงการวิจัยและรับฟังความคิดเห็นของคนในชุมชนต่อการดำเนินโครงการวิจัย ในวันที่ 26 กุมภาพันธ์ 2546

2. วิธีการประชุม ใช้วิธีพูดคุยและอภิปรายประกอบด้วย 4 แผ่น ประกอบด้วย แผ่นแรกเป็นการพูดถึงประเด็นแนะนำเกี่ยวกับตัวผู้วิจัย และประโยชน์ที่จะเกิดแก่ชุมชน แผ่นที่ 2 พูดถึงประเด็นการร่วมมือกันระหว่างทีมวิจัยและผู้วิจัยจะทำได้อย่างไร แผ่นที่ 3 แสดงการร่วมมือกันสามฝ่ายระหว่างผู้วิจัย คนในชุมชน และเทศบาลตำบลปรกติพร้อมทั้งผลที่เกิดขึ้น และแผ่นที่ 4 เชื่อมโยงให้เห็นว่ามูลนิธิสามารถเชื่อมโยงไปถึงสิ่งต่างๆได้หลายอย่าง

3. สถานที่ในการจัดการประชุมคือบริเวณข้างมัสยิดบ้านปรกติ โดยมีผู้เข้าร่วมการประชุมจำนวนทั้งสิ้น 26 คน เป็นเจ้าหน้าที่ของเทศบาลจำนวน 1 คน เป็นชาวบ้านในชุมชนจำนวน 25 คน และมีผู้ลงชื่อร่วมเป็นทีมวิจัย 21 คน (ดังรายชื่อที่แสดงในภาคผนวก ก)

4.1.2. การแนะนำตัวอย่างไม่เป็นทางการ

วัตถุประสงค์ของการแนะนำตัวอย่างไม่เป็นทางการนี้ เป็นการแนะนำตัวผู้วิจัยพร้อมๆ กับเก็บข้อมูลทั่วไปของชุมชน โดยพูดคุยกับคนในชุมชนเพื่อสร้างความสนิทสนม ความไว้วางใจ ทำให้เป็นผลดีต่อการวิจัยในชุมชน

วิธีดำเนินการใช้วิธีการพูดคุยสร้างความสนิทสนมโดยเริ่มจากทีมวิจัยก่อน ต่อมาก็มีการพูดคุยและสร้างความสนิทสนมกับชาวบ้านทั่วไปในชุมชน การสร้างความสนิทสนมมีทั้งการเยี่ยมเยียนตามบ้าน การพูดคุยตามร้านน้ำชา การพูดคุยทักทายกันกลางถนนเมื่อมีการพบเจอกัน และการเข้าร่วมกิจกรรมภายในชุมชน การพูดคุยก็เป็นการพูดคุยทุกเรื่อง ไม่ใช่เฉพาะเรื่องของมูลฝอยเท่านั้น ในช่วงที่มีการพูดคุยกัน ก็จะสอดแทรกการแนะนำตัวผู้วิจัยไปด้วย การได้ร่วมกิจกรรมกับชุมชนก็เป็นการแนะนำตัวได้เป็นอย่างดี เช่น การไปร่วมงานแต่งงานของคนในชุมชนซึ่งเป็นญาติของทีมวิจัย การไปร่วมงานกีฬาของหมู่บ้าน การร่วมกิจกรรมวันออกบวชจากการถือศีลอดของชาวมุสลิม (วันฮารีรายอ) การไปร่วมงานเลี้ยงน้ำชาหารายได้สร้างมัสยิด โดยผู้วิจัยได้ไปร่วมทำขนมต้มกับชาวบ้านและถือโอกาสแนะนำตัวเองไปด้วย

4.2 ขั้นตอนการ

เป็นการจัดกิจกรรมพัฒนากระบวนการเรียนรู้ของประชาชนในการจัดการมูลฝอยชุมชน ในขั้นตอนการจัดกิจกรรมนี้มีการจัดกิจกรรมต่างๆ และใช้วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงคุณภาพ ได้แก่ การสังเกตแบบมีส่วนร่วม การสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้างโดยใช้แบบสัมภาษณ์ และการสนทนากลุ่ม สำหรับกิจกรรมที่จัดนั้นประกอบด้วยกิจกรรมต่างๆ ดังนี้

1. กิจกรรมเตรียม ทบสวน เสริมทีมวิจัย
2. กิจกรรมพัฒนาแนวทาง/วิธีการในการจัดการมูลฝอย
3. กิจกรรมพัฒนาความชัดเจนของแนวทางการจัดการมูลฝอยในทางการปฏิบัติ
4. กิจกรรมดำเนินการคัดแยกมูลฝอยและพัฒนาชุมชน
5. กิจกรรมเสริมการเรียนรู้
6. กิจกรรมโครงการขยะแลกทอง และโครงการจุลินทรีย์น้ำ
7. กิจกรรมติดตามความก้าวหน้าการดำเนินการจัดการมูลฝอยในชุมชน
8. การประเมินผลและสะท้อนผลการดำเนินการต่างๆ ในชุมชน
9. การประชุมสรุปผลกระบวนการพัฒนากระบวนการเรียนรู้
ซึ่งรายละเอียดของการดำเนินกิจกรรมแต่ละขั้นตอนเป็นดังนี้

กิจกรรมที่ 1 เตรียม/ ทบทวน / เสริมทีมวิจัย (ครั้งที่ 1)

กิจกรรมนี้จัดขึ้นในวันที่ 10 มีนาคม 2546 ณ ศูนย์สาธาณสุขมูลฐานชุมชน หมู่ที่ 6 โดยมีวัตถุประสงค์ เพื่อ 1. เป็นการแนะนำตัวและทำความรู้จักกันของผู้ที่จะมาร่วมทำการวิจัย คือผู้วิจัย ตัวแทนจากเทศบาลตำบลปรัก และตัวแทนจากชาวบ้านอย่างเป็นทางการ 2. เพื่อต้องการชี้แจงถึงหลักการและขั้นตอนของการวิจัยเชิงปฏิบัติการ ก่อนที่จะมีการวิจัยร่วมกัน โดยมีผู้เข้าร่วมการประชุมครั้งนี้จำนวน 15 คน เป็นตัวแทนจากเทศบาลตำบลปรัก 1 คน คือหัวหน้าฝ่ายบริหารงานสาธาณสุข และชาวบ้านจำนวน 14 คน (รายชื่อดังภาคผนวก ก) การดำเนินกิจกรรมมีขั้นตอนดังนี้

1. กิจกรรมแนะนำตัวและละลายพฤติกรรม เพื่อต้องการสร้างบรรยากาศความเป็นกันเองและไม่ให้เกิดความจำเจ ผู้วิจัยก็ให้มีการจับคู่แนะนำฝ่ายตรงข้ามแทนที่จะแนะนำตัวเอง สำหรับผู้วิจัยนั้นก็จับคู่กับเจ้าหน้าที่ของเทศบาลปรักโดยการแนะนำฝ่ายตรงข้ามนั้นจะแนะนำในประเด็น ชื่อ – สกุล ชื่อเล่น อาชีพ บ้านอยู่บริเวณใด ลักษณะนิสัยส่วนตัวเป็นคนอย่างไร

2. การอธิบายถึงการวิจัยเชิงปฏิบัติการ โดยใช้วิธีการอธิบายประกอบสื่อแผ่นชาร์ตเกี่ยวกับหลักการและขั้นตอนต่างๆ ของการวิจัยเชิงปฏิบัติการโดยทั่วไป ซึ่งประกอบด้วยขั้นตอนการวางแผน การนำแผนไปปฏิบัติ การสังเกตผลที่เกิดขึ้น การสะท้อนผลการปฏิบัติ เพื่อให้ทีมวิจัยได้เห็นภาพกว้างๆ ของการวิจัยในลักษณะนี้

3. เปิดโอกาสให้มีการซักถาม และแลกเปลี่ยนเพื่อความเข้าใจที่ชัดเจน

กิจกรรมที่ 1 เตรียม/ ทบทวน / เสริม ทีมวิจัย (ครั้งที่ 2)

การจัดประชุมทีมวิจัยครั้งนี้จัดขึ้นเมื่อวันที่ 29 พฤษภาคม 2546 ณ ศูนย์สาธาณสุขมูลฐานชุมชน หมู่ที่ 6 โดยมีวัตถุประสงค์ 1. เพื่อทบทวนเกี่ยวกับการวิจัยเชิงปฏิบัติการที่เชื่อมโยงมาถึงงานวิจัยที่จะดำเนินการร่วมกันในชุมชน 2. เพื่อต้องการสะท้อนความคิดเห็นของทีมวิจัยก่อนที่จะมีการดำเนินการวิจัย มีผู้เข้าร่วมการประชุมในครั้งนี้จำนวน 13 คน (รายชื่อดังภาคผนวก ก) โดยการดำเนินกิจกรรมมีขั้นตอนดังนี้

1. ผู้วิจัยทักทายถามไถ่ทุกข์สุข เพื่อเริ่มต้นกิจกรรม

2. การอธิบายและทบทวนเกี่ยวกับ การวิจัยเชิงปฏิบัติการที่เชื่อมโยงกับการวิจัยที่จะดำเนินการในพื้นที่ตั้งแต่ขั้นเตรียมการ และขั้นดำเนินการซึ่งประกอบด้วย

ขั้นวางแผน เป็นการอธิบายถึงการประชุมร่วมกันทั้งผู้วิจัย ชาวบ้าน และตัวแทนของเทศบาลถึงการหาแนวทางหรือวิธีการในการจัดการมูลฝอยของชุมชนปรักตก

ขั้นปฏิบัติการ เป็นการอธิบายถึงการนำผลจากที่ได้ในขั้นตอนการวางแผนไปปฏิบัติในชุมชน เพื่อการจัดการมูลฝอยของชุมชน

ขั้นสังเกต อธิบายถึงการสังเกตผลจากการที่ได้ปฏิบัติ ซึ่งเป็นการสังเกตพฤติกรรมการจัดการมูลฝอยที่เกิดขึ้นในชุมชน

ขั้นสะท้อนผลการปฏิบัติ ได้พูดคุยถึงการร่วมกันพิจารณาประเมินการดำเนินงานการจัดการมูลฝอยในชุมชน

สำหรับวิธีการนั้น ใช้การอภิปรายประกอบด้วยแผ่นชาร์ตเพื่อให้เห็นภาพและเกิดความเข้าใจที่ชัดเจน

3. สมาชิกทีมวิจัยร่วมกันสะท้อนความคิดเห็น

เดิมนั้นมีการนัดประชุมกับชาวบ้านว่าจะประชุมกันวันที่ 24 พฤษภาคม 2546 แต่เมื่อถึงวันประชุมดังกล่าวมีผู้มาประชุมเพียง 3 คน คือ นายสุมิตร ยี่ขุน นางบีตะ เล็นทอง และนางกันติ มา สกกา ซึ่งคนอื่นๆ ดิษฐระไม่สามารถมาได้จึงต้องเลื่อนการประชุมเป็นวันที่ 29 พฤษภาคม 2546 แทน มีทีมวิจัยผู้เข้าร่วมการประชุมเป็นชาวบ้านทั้งหมดทีมวิจัยที่เป็นเจ้าหน้าที่เทศบาลติดภารกิจไม่สามารถมาเข้าร่วมประชุมในครั้งนี้ได้

กิจกรรมที่ 1 เตรียม/ ทบทวน / เสริมทีมวิจัย (ครั้งที่ 3)

การประชุมจัดขึ้นวันที่ 5 มิถุนายน 2546 ณ ศูนย์สาธารณสุขมูลฐานชุมชน หมู่ที่ 6 การประชุมครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อต้องการเพิ่มเติมความรู้เกี่ยวกับการจัดการมูลฝอยให้แก่ทีมวิจัย มีผู้เข้าร่วมการประชุมจำนวน 9 คน (รายชื่อดังภาคผนวกที่ ก) โดยใช้วิธีการ

1. แจกเอกสารให้ความรู้ ซึ่งประกอบด้วย มูลฝอยและแหล่งกำเนิดของมูลฝอย ประเภทของมูลฝอย ผลกระทบจากปัญหามูลฝอย การจัดการมูลฝอยที่ถูกสุขลักษณะ การมีส่วนร่วมในการแก้ปัญหามูลฝอย การคัดแยกมูลฝอยจากแหล่งกำเนิด และเคล็ดลับการจัดการมูลฝอย (ดังภาคผนวก ข)

2. ร่วมกันอภิปรายกลุ่มในแต่ละประเด็นเพื่อความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดการมูลฝอยที่ชัดเจน

3. การนำเสนอพูดคุยกัน โดยใช้แผ่นชาร์ตประกอบเพื่อเสริมความเข้าใจยิ่งขึ้น

กิจกรรมที่ 2 กิจกรรมพัฒนาแนวทาง/วิธีการในการจัดการมูลฝอย

กิจกรรมจัดในวันที่ 13 มิถุนายน 2546 โดยจัดที่ศูนย์สาธารณสุขมูลฐานชุมชน หมู่ที่ 6 และกิจกรรมครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อทบทวนแนวทางในการจัดการมูลฝอย และร่วมกันพัฒนาแนว

ทางในการจัดการมูลฝอยเพื่อที่จะนำไปทดลองใช้ในชุมชน พร้อมทั้งระดมความคิดในการที่จะขยายผลไปสู่การปฏิบัติในชุมชน มีผู้เข้าร่วมการประชุมจำนวน 9 คน (รายชื่อดังภาคผนวก ก)

สำหรับวิธีการนั้นใช้การประชุมระดมสมอง การเขียนแผนชาร์ตประกอบความเข้าใจ และการอภิปรายพูดคุยถึงการพัฒนาแนวทางในการจัดการมูลฝอย

กิจกรรมที่ 3 กิจกรรมพัฒนาความชัดเจนของแนวทางการจัดการมูลฝอยในทางปฏิบัติ (ครั้งที่ 1)

กิจกรรมได้จัดในวันที่ 19 มิถุนายน 2546 ณ มัสยิดบ้านปรกตก หมู่ที่ 6 โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อต้องการที่จะกำหนดรายละเอียดของการดำเนินการจัดการมูลฝอยในชุมชนให้มีความชัดเจน และสามารถปฏิบัติได้ ซึ่งมีผู้เข้าร่วมการประชุมที่เป็นชาวบ้านจำนวน 13 คน (รายชื่อดังภาคผนวก ก) และมีตัวแทนจากเทศบาลตำบลปรกมาร่วมประชุมด้วย 1 คน คือคุณมณฑา ไชยงาม

วิธีการที่ใช้ เป็นการพูดคุยระดมสมอง โดยมีประเด็นที่พูดคุยกันคือ ประเด็นแรก เกี่ยวกับการกำหนดบริเวณที่จะมีการทดลองใช้การคัดแยกมูลฝอยในชุมชน และแบ่งโซนพื้นที่รวมทั้งกำหนดผู้รับผิดชอบ ประเด็นต่อมาเป็นการพูดถึงวิธีการประชาสัมพันธ์เผยแพร่ข้อมูลให้ชาวบ้านในหมู่บ้านได้รู้

กิจกรรมที่ 3 กิจกรรมพัฒนาความชัดเจนของแนวทางการจัดการมูลฝอยในทางการปฏิบัติ (ครั้งที่ 2)

ประชุมในวันที่ 24 มิถุนายน 2546 ณ บริเวณมัสยิดหมู่ที่ 6 วัดอุประสงค์ของการประชุมเพื่อเตรียมความพร้อมก่อนที่จะมีการคัดแยกมูลฝอยในชุมชน โดยการประชุมครั้งนี้มีผู้เข้าร่วมประชุมจำนวน 15 คน (รายชื่อดังภาคผนวก ก)

วิธีการ ใช้การประชุมแลกเปลี่ยนความคิดเห็น หาข้อสรุปเพื่อการปฏิบัติ ในประเด็นแนวปฏิบัติเพื่อการดำเนินการเดินรณรงค์ประชาสัมพันธ์การคัดแยกมูลฝอย

กิจกรรมที่ 4 กิจกรรมดำเนินการคัดแยกมูลฝอยและพัฒนาชุมชน ครั้งที่ 1

กิจกรรมนี้จัดในวันที่ 3 กรกฎาคม 2546 เป็นกิจกรรมรณรงค์ประชาสัมพันธ์การคัดแยกมูลฝอยและพัฒนาชุมชน วัดอุประสงค์ของการจัดกิจกรรมครั้งนี้เพื่อต้องการที่จะสื่อสารกับชาวบ้านในชุมชนที่จะคัดแยกมูลฝอยให้มีความเข้าใจเกี่ยวกับการคัดแยกมูลฝอย รับฟังข้อเสนอแนะจากชุมชน พร้อมทั้งสนับสนุนสิ่งที่ใช้ในการคัดแยกมูลฝอยและพัฒนาชุมชน ผู้ที่มาร่วมกิจกรรมครั้งนี้มีจำนวน 24 คน (รายชื่อดังภาคผนวก ก) และมีเจ้าหน้าที่ของเทศบาลมาร่วมด้วย 3 ท่านคือ

เทศมนตรีโกเส็ม ดาอี เทศมนตรีอุสมาน หวันละเบ๊ะ และหัวหน้าฝ่ายสาธารณสุข คุณมณฑา ไชยงาม นอกจากนี้ยังมีคนงานของเทศบาลมาร่วมด้วยจำนวน 9 คน

วิธีการที่ใช้ เป็นการเดินรณรงค์ ประชาสัมพันธ์ และการพัฒนาชุมชน โดยแบ่งการปฏิบัติเป็นขั้นตอนดังนี้

1. การแนะนำตัวผู้รับผิดชอบและประสานงานประจำพื้นที่ย่อย
2. ผู้รับผิดชอบประจำพื้นที่ย่อยอธิบายรายละเอียดเกี่ยวกับการคัดแยกมูลฝอย
3. เปิดโอกาสให้ประชาชนได้ซักถาม
4. แจกคู่มือคัดแยกมูลฝอยให้กับประชาชน
5. พัฒนาชุมชน
6. ประเด็นอื่นๆ เช่น มีการประชาสัมพันธ์โดยใช้เสียงตามสายในหมู่บ้าน การถือป้ายผ้า เพื่อเป็นการเชิญชวนแก่ชาวบ้านในชุมชน การใส่เสื้อทีมที่เหมือนกันซึ่งเป็นการแสดงถึงความพร้อมเพรียงและเป็นทีมงานที่พร้อมจะทำงาน

กิจกรรมที่ 4 กิจกรรมดำเนินการคัดแยกมูลฝอยและพัฒนาชุมชน ครั้งที่ 2

จัดประชุมในวันที่ 10 กรกฎาคม 2546 จุดมุ่งหมายเพื่อต้องการพูดคุยสะท้อนผลการดำเนินกิจกรรมในครั้งก่อนที่มีการดำเนินการไปในวันที่ 3 กรกฎาคม 2546 โดยจัดประชุมที่บริเวณมัสยิดหมู่ 6 และมีผู้เข้าร่วมประชุมจำนวน 12 คน (รายชื่อดังภาคผนวก ก)

วิธีการ ใช้การประชุมแสดงความคิดเห็นในประเด็นการดำเนินกิจกรรมรณรงค์ประชาสัมพันธ์การคัดแยกมูลฝอยและพัฒนาชุมชน โดยพิจารณาถึงผลที่เกิดขึ้นในชุมชน

กิจกรรมที่ 4 กิจกรรมดำเนินการคัดแยกมูลฝอยและพัฒนาชุมชน ครั้งที่ 3

เป็นการประชุมกลุ่มย่อยกับชาวบ้านตามโซนต่างๆ ในชุมชนรวม 10 โซน ซึ่งจุดประสงค์ของการจัดกิจกรรมครั้งนี้คือ 1. เพื่อต้องการให้ชุมชนนอกเหนือจากทีมวิจัยได้ร่วมเสนอความคิดเห็นอันจะเป็นประโยชน์ต่อการดำเนินการจัดการมูลฝอยในชุมชน 2. เพื่อแนะนำการคัดแยกมูลฝอยแก่ชาวบ้านในชุมชนเพิ่มเติม 3. ต้องการจะดึงคนในชุมชนที่นอกเหนือจากทีมวิจัยเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินการคัดแยกมูลฝอย โดยการประชุมกลุ่มกับชาวบ้านจะดำเนินการในวันที่ 14 17 19 21 และ 23 กรกฎาคม 2546 มีผู้เข้าร่วมการประชุมจำนวน

วิธีการ ประชุมกลุ่มย่อยกับชาวบ้านในชุมชน

กิจกรรมที่ 5 กิจกรรมเสริมการเรียนรู้

ในระหว่างที่มีการทดลองคัดแยกมูลฝอยในชุมชนนั้น ทีมวิจัยได้ไปศึกษาดูงานที่เทศบาลเมืองปัตตานี ในวันที่ 19 สิงหาคม 2546 จุดประสงค์เพื่อต้องการที่จะแลกเปลี่ยนความรู้ ความคิดเห็นเพิ่มพูนประสบการณ์ซึ่งจะได้นำมาประยุกต์ใช้เพื่อการจัดการมูลฝอยของชุมชนปรัก โดยมีผู้ไปดูงานในครั้งนี้ ประกอบด้วย เทศมนตรีฝ่ายสาธารณสุขและสิ่งแวดล้อม คุณกอเต็ม คาฮี หัวหน้าฝ่ายสาธารณสุข คุณมณฑา ไชยงาม และทีมวิจัย ฝ่ายชาวบ้านจำนวน 16 คน (รายชื่อดังภาคผนวก ก)

ในการดูงานมีกิจกรรม 2 ส่วน ส่วนแรกเป็นการบรรยาย สรุปโดยผู้อำนวยการกองสาธารณสุข เทศบาลเมืองปัตตานี คุณสายสุนีย์ สวัสดิรักษา และอีกส่วนหนึ่งเป็นการไปเยี่ยมชมและดูการสาธิตการทำจุลินทรีย์น้ำที่โรงผลิตจุลินทรีย์น้ำ เทศบาลเมืองปัตตานี

วิธีการ การบรรยาย และการสาธิต

กิจกรรมที่ 6 กิจกรรมโครงการขยะแลกของ และ โครงการจุลินทรีย์น้ำ

การไปศึกษาดูงานที่เทศบาลเมืองปัตตานีเมื่อวันที่ 19 สิงหาคม 2546 ทำให้สมาชิกทีมวิจัยเกิดการเรียนรู้เกี่ยวกับการจัดการมูลฝอย และได้นำประสบการณ์จากการศึกษาดูงานมาประยุกต์ให้เกิดประโยชน์เพื่อการจัดการมูลฝอยในชุมชน ทำให้เกิดโครงการขึ้นมา 2 โครงการเป็นโครงการเกี่ยวกับมูลฝอยขายได้ และโครงการเกี่ยวกับมูลฝอยเปียก โดยเริ่มดำเนินการตั้งแต่วันที่ 7 กันยายน 2546 มีผู้เข้าร่วมจำนวน 54 คน ซึ่งจุดประสงค์ของการดำเนินโครงการ เพื่อการจัดการมูลฝอยในชุมชนปรัก โดยเฉพาะมูลฝอยขายได้และมูลฝอยเปียก

วิธีการ เป็นการแบ่งงานกันปฏิบัติโดยกำหนดหน้าที่และผู้รับผิดชอบ มีการประชาสัมพันธ์รวมทั้งการเชิญผู้มีความรู้มาให้คำแนะนำเพิ่มเติม ซึ่งจะอธิบายรายละเอียดในส่วนของผลการศึกษาคือต่อไป

กิจกรรมที่ 7 กิจกรรมติดตามความก้าวหน้าการดำเนินการจัดการมูลฝอยในชุมชน

กิจกรรมการติดตามการดำเนินการจัดการมูลฝอยในชุมชนนั้น มีการดำเนินการ 3 ครั้ง โดยการติดตามครั้งที่ 1 เป็นการติดตามหลังจากที่เริ่มให้มีการคัดแยกมูลฝอยในชุมชนไปแล้ว 25 วัน การติดตามครั้งที่ 2 เป็นการติดตามหลังจากที่มีการคัดแยกมูลฝอยในชุมชนแล้ว 47 วัน และการติดตามครั้งที่ 3 เป็นการติดตามหลังจากที่มีการคัดแยกมูลฝอยในชุมชนไปแล้ว 75 วัน เป็นการติดตามการดำเนินโครงการขยะแลกของและโครงการจุลินทรีย์น้ำในชุมชน ซึ่งการติดตามครั้งนี้นอกจาก

การติดตามการคัดแยกมูลฝอยในชุมชนแล้วยังมีการติดตามการดำเนินโครงการขยะแลกของและโครงการจุลินทรีย์น้ำด้วย ซึ่งการดำเนินการติดตามทั้ง 3 ครั้งนั้นมีดังนี้

7.1 กิจกรรมติดตามความก้าวหน้าการดำเนินการจัดการมูลฝอยในชุมชน ครั้งที่ 1

จุดประสงค์ของกิจกรรมนี้ ต้องการติดตามและสะท้อนการดำเนินการจัดการมูลฝอยในชุมชนซึ่งได้มีการดำเนินการไปแล้ว 25 วัน เพื่อใช้เป็นข้อมูลในการปรับปรุง มีผู้เข้าร่วมการประชุมครั้งนี้จำนวน 11 คน (รายชื่อดังภาคผนวก ก) จัดการประชุมในวันที่ 28 กรกฎาคม 2546

วิธีการ เป็นการประชุมการแสดงความคิดเห็น การประชุมระดมสมอง และการลงมือปฏิบัติเพื่อแก้ปัญหาโดยการพัฒนาชุมชน

7.2 กิจกรรมติดตามความก้าวหน้าการดำเนินการจัดการมูลฝอยในชุมชน ครั้งที่ 2

การประชุมครั้งนี้มีจุดมุ่งหมาย เพื่อต้องการติดตามการทดลองคัดแยกมูลฝอยในชุมชนซึ่งได้มีการดำเนินการไปแล้ว 47 วัน รวมทั้งอุปสรรคของการดำเนินการ ความคิดเห็นอื่นๆ ที่มีซึ่งจะทำให้ทราบสถานการณ์ว่าเป็นอย่างไร เพื่อจะนำไปปรับปรุงแก้ไขต่อไป โดยจัดประชุมในวันที่ 16 สิงหาคม 2546 มีผู้เข้าร่วมประชุมเป็นทีมวิจัยฝ่ายชาวบ้านจำนวน 11 คน (รายชื่อดังภาคผนวก ก)

วิธีการ ใช้การประชุมระดมสมอง

7.3 กิจกรรมติดตามความก้าวหน้าการดำเนินการจัดการมูลฝอยในชุมชน ครั้งที่ 3

กิจกรรมครั้งนี้จัดการประชุมในวันที่ 13 และ 14 กันยายน 2546 โดยมีจุดประสงค์ของการจัดกิจกรรมเพื่อ

1. ติดตามความก้าวหน้าในการคัดแยกมูลฝอยในชุมชนซึ่งได้มีการดำเนินการไปแล้ว 75 วัน
2. ติดตามความก้าวหน้าของโครงการจุลินทรีย์น้ำ ซึ่งได้มีการดำเนินการไปแล้ว 1 สัปดาห์
3. ติดตามความก้าวหน้าของโครงการขยะแลกของ ซึ่งได้มีการดำเนินการไปแล้ว 1 สัปดาห์
4. พัฒนาชุมชนจากการติดตามความก้าวหน้าในการคัดแยกมูลฝอยในชุมชน

มีผู้เข้าร่วมการประชุมในวันที่ 13 กันยายน 2546 จำนวน 15 คน (รายชื่อภาคผนวก ก) สถานที่ในการประชุมคือที่บ้านของคุณระชะยะ ทองเล็ก ส่วนในวันที่ 14 กันยายน 2546 มีผู้เข้าร่วมการประชุมจำนวน 12 คน (รายชื่อภาคผนวก ก) สถานที่ในการดำเนินกิจกรรม คือ บริเวณมัสยิดหมู่ที่ 6 บ้านคุณระชะยะ ทองเล็ก และบริเวณโชนของคุณลิขิอ หมักยูไล๊ะ

วิธีการ ใช้การประชุมระดมสมอง และการลงมือปฏิบัติเพื่อแก้ปัญหาโดยการพัฒนาชุมชน

กิจกรรมที่ 8 กิจกรรมประเมินผลผลการดำเนินการต่างๆในชุมชน

ดำเนินการในส่วนของการประเมินผลทั้งในระหว่างดำเนินการ และหลังดำเนินการ
รวมทั้งสิ้น 4 ครั้ง ดังนี้

ครั้งที่ 1

ดำเนินการในวันที่ 21 กันยายน 2546 จุดประสงค์ของการจัดกิจกรรมในครั้งนี้ เพื่อ 1. ประชุมเรื่องการหาปริมาณและองค์ประกอบของขยะโดยการเก็บมูลฝอยภายในหนึ่งวัน และเรื่อง การจับสลากสุ่มเพื่อสัมภาษณ์ชาวบ้านที่มีการคัดแยกมูลฝอย 2. ร่วมกับทีมวิจัยติดตามและดำเนิน โครงการขยะแลกของ การดำเนินกิจกรรมจัดขึ้นที่ร้านน้ำชานายกอดอาหารน สงกา มีผู้เข้าร่วม จำนวน 14 คน (รายชื่อดังภาคผนวก ก)

วิธีการ ใช้การประชุมกลุ่มเพื่อระดมสมอง

ครั้งที่ 2

การดำเนินกิจกรรมในวันที่ 23 กันยายน 2546 ซึ่งต่อเนื่องจากครั้งก่อน มีจุดประสงค์ ของการจัดกิจกรรมคือ 1. เพื่อร่วมกับทีมวิจัยสุ่มจับสลากเลขที่บ้านของชาวบ้านในชุมชนเพื่อที่จะ ได้ลงสัมภาษณ์ 2. เพื่อทีมวิจัยร่วมกันคิดหัวข้อคำถามที่จะใช้ในการสัมภาษณ์ ซึ่งทีมวิจัยเข้าร่วมการ ประชุมครั้งนี้จำนวน 8 คน(รายชื่อดังภาคผนวก ก) สถานที่การประชุมนั้นจัดที่บริเวณมัสยิดหมู่ที่ 6

วิธีการ ใช้การประชุมกลุ่มเพื่อระดมสมอง และมีการจับสลากเลขที่บ้าน

ครั้งที่ 3

กิจกรรมวันที่ 25 กันยายน 2546 จุดประสงค์ของกิจกรรมในวันนี้เพื่อหาปริมาณและ องค์ประกอบมูลฝอยของชุมชนปรกติที่เกิดขึ้นภายในหนึ่งวัน ซึ่งมีการเตรียมการและดำเนินการ ดังนี้

1. มีการประชุมเตรียมการกันเมื่อวันที่ 21 กันยายน 2546 โดยมีการแบ่งงานหาอุปกรณ์ และในเรื่องการประสานงานต่างๆดังที่ได้กล่าวมาแล้ว

2. ประสานกับเทศบาลตำบลปริกโดย

2.1 ให้พนักงานเก็บขนมูลฝอยของวันที่ 24 กันยายน 2546 ทิ้งให้หมดยาให้มี มูลฝอยตกค้าง

2.2 ให้พนักงานเก็บมูลฝอยวันที่ 25 กันยายน 2546 โดยให้รถขยะเวียนเก็บทั่ว ทั้งหมู่บ้านเมื่อเก็บเรียบร้อยแล้วให้นำมูลฝอยที่ได้ไปชั่งน้ำหนักที่โรงงานแปรรูปไม้ยางพารา (เพื่อ

ทำเฟอร์นิเจอร์) ก่อน แล้วจึงนำมาเทกองที่บริเวณข้างมัธยมซึ่งเป็นบริเวณที่ทำการหาปริมาณและองค์ประกอบขยะ

3.ในการหาปริมาณและองค์ประกอบของมูลฝอยนั้นใช้วิธีการ Quatering และชั่งน้ำหนักมูลฝอยแต่ละประเภทหลังจากที่คัดแยกแล้ว

4. การทำกิจกรรมครั้งนี้มีผู้มาร่วมกิจกรรมจำนวน 17 คน (รายชื่อดังภาคผนวก ก) โดยในครั้งนี้มีเทศมนตรีฝ่ายสาธารณสุขและสิ่งแวดล้อม พนักงานของเทศบาล มาร่วมในการดำเนินกิจกรรมครั้งนี้ด้วย

วิธีการ ใช้การปฏิบัติเพื่อหาปริมาณและองค์ประกอบมูลฝอย

ครั้งที่ 4

กิจกรรมวันที่ 3 ตุลาคม 2546 – 21 ตุลาคม 2546 เป็นกิจกรรมการสัมภาษณ์ แบ่งเป็นการสัมภาษณ์ทีมวิจัยโดยผู้วิจัย (ภาคผนวก ค) สัมภาษณ์ชาวบ้านในชุมชนโดยผู้วิจัยและทีมวิจัยร่วมกันสัมภาษณ์ (ภาคผนวกที่ ค) ซึ่งในการสัมภาษณ์ชาวบ้านในชุมชนนั้นผู้วิจัยและทีมวิจัยจะมีการแบ่งกันสัมภาษณ์โดยทีมวิจัยแต่ละคนสัมภาษณ์ชาวบ้าน 2-4 คนแล้วแต่ความสะดวกของทีมวิจัยแต่ละคน และมีการสัมภาษณ์เจ้าหน้าที่ของเทศบาลตำบลปรักที่เกี่ยวข้องโดยผู้วิจัย และการสัมภาษณ์พนักงานเก็บขนมูลฝอยของเทศบาลโดยผู้วิจัย

วิธีการ การสัมภาษณ์กลุ่มต่างๆ

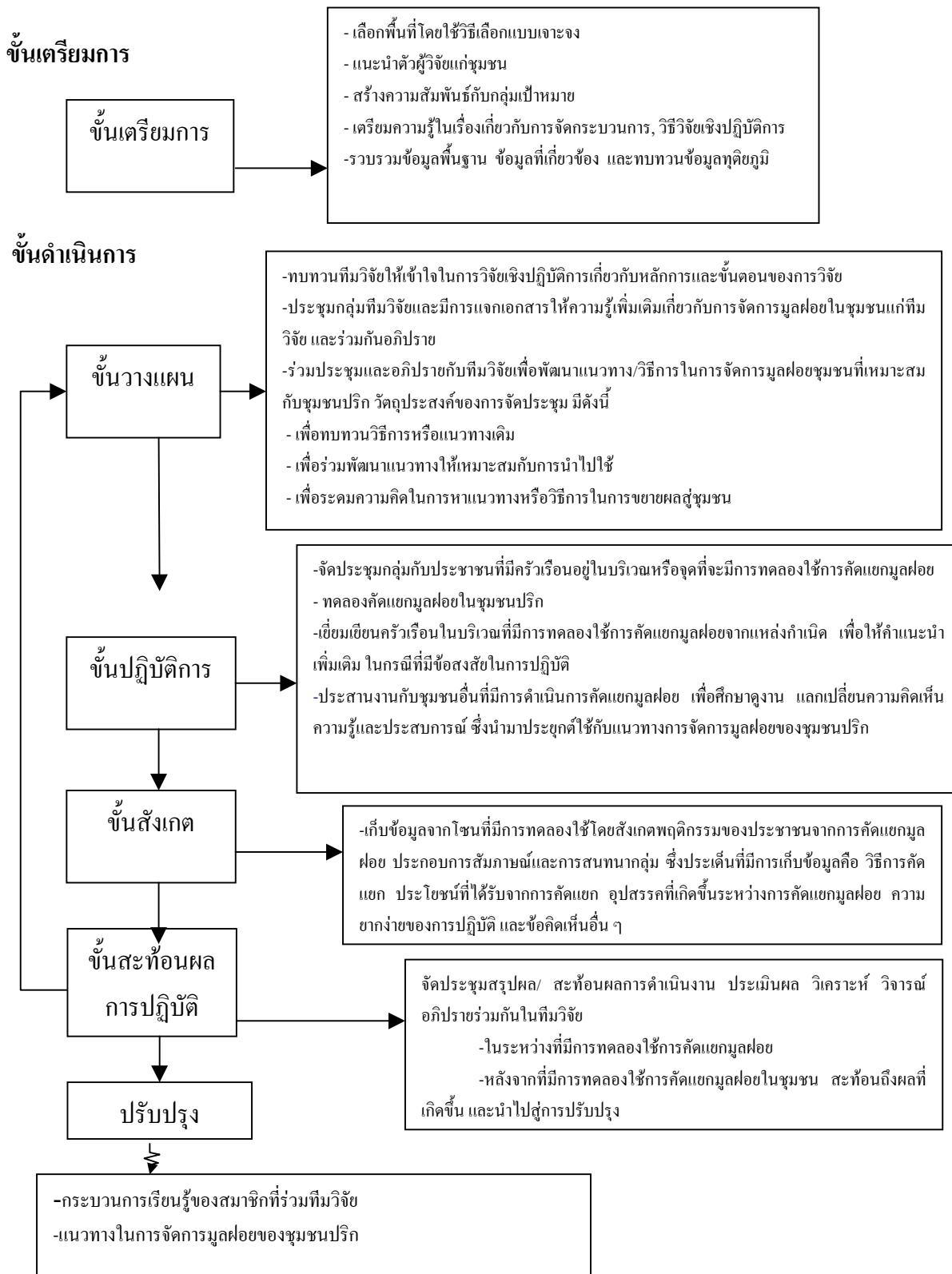
กิจกรรมที่ 9 กิจกรรมประชุมสรุปการพัฒนากระบวนการเรียนรู้

กิจกรรมนี้จัดขึ้นในวันที่ 22 ตุลาคม 2546 ณ มัธยมบ้านปรักตก จุดมุ่งหมายเพื่อสรุปและสะท้อนเกี่ยวกับการดำเนินงานต่างๆ ในชุมชน มีผู้เข้าร่วมจำนวน 18 คน (รายชื่อดังภาคผนวก ก)

ใช้วิธีการสนทนากลุ่มในการจัดกิจกรรมครั้งนี้

ในกิจกรรมครั้งนี้นอกจากทีมวิจัยที่เป็นชาวบ้านแล้วยังมีตัวแทนจากเทศบาลมาร่วมการสนทนากลุ่มด้วยคือเทศมนตรีฝ่ายสาธารณสุขและสิ่งแวดล้อม คุณกอเต็ม คาฮี และหัวหน้าฝ่ายสาธารณสุขคุณมณฑา ไชยงาม รูปแบบกิจกรรมเป็นการถามประเด็นในที่ประชุม แล้วให้แต่ละคนแสดงความคิดเห็น

ขั้นตอนการวิจัยแสดงในภาพประกอบที่ 2 และมีการสรุปขั้นตอนการดำเนินการกิจกรรมในตารางที่ 1

ภาพประกอบ 2 ขั้นตอนการดำเนินงานวิจัย ตามวงจรวิจัยเชิงปฏิบัติการ

ตารางที่ 1 สรุปขั้นตอนการดำเนินกิจกรรม

วันที่	ชื่อกิจกรรม	จุดประสงค์	วิธีการ	ผู้เข้าร่วม
10 มีนาคม 2546	1. กิจกรรมเตรียม ทบทวน เสริมทีมวิจัย ครั้งที่ 1	1. เป็นการแนะนำตัวและทำความรู้จักกันในระหว่างผู้ร่วมวิจัย กือผู้วิจัย ตัวแทนจากเทศบาล ตำบลปรึก และตัวแทนจากชาวบ้าน อย่างเป็นทางการ 2. เพื่อชี้แจงถึงหลักการและขั้นตอนของการวิจัยเชิงปฏิบัติการ (Action Research) ก่อนที่จะมีการวิจัยร่วมกัน	1. กิจกรรมแนะนำตัวและละลายน้ำแข็ง 2. การอธิบายถึงการวิจัยเชิงปฏิบัติการ โดยใช้วิธีการอธิบายประกอบสื่อ 3. เปิดโอกาสให้มีการซักถาม	15
29 พฤษภาคม 2546	1. กิจกรรมเตรียม ทบทวน เสริมทีมวิจัย ครั้งที่ 2	1. เพื่อทบทวนเกี่ยวกับการวิจัยเชิงปฏิบัติการที่เชื่อมโยงมาถึงงานวิจัยที่จะดำเนินการร่วมกันในชุมชน 2. เพื่อต้องการสะท้อนความคิดเห็นของทีมวิจัย ก่อนที่จะมีการดำเนินการวิจัย	ใช้การประชุมอธิบายประกอบสื่อ	13
5 มิถุนายน 2546	1. กิจกรรมเตรียม ทบทวน เสริมทีมวิจัย ครั้งที่ 3	เพื่อต้องการเพิ่มเติมความรู้เกี่ยวกับการจัดการมูลฝอยให้แก่ทีมวิจัย	1. แจกเอกสารให้ความรู้ 2. ร่วมกันอภิปรายกลุ่มในแต่ละประเด็น 3. การนำเสนอพูดคุยกันโดยใช้แผ่นชาร์ต	9
13 มิถุนายน 2546	2. กิจกรรมพัฒนาแนวทาง/วิธีการในการจัดการมูลฝอย	เพื่อทบทวนและร่วมกันพัฒนาแนวทางการจัดการมูลฝอย	ใช้การประชุมระดมสมอง การเขียนแผ่นชาร์ตประกอบความเข้าใจ และการอภิปรายพูดคุย	9
19 มิถุนายน 2546	3. กิจกรรมพัฒนาความชัดเจนของแนวทางการจัดการมูลฝอยในทางการปฏิบัติ ครั้งที่ 1	เพื่อกำหนดรายละเอียดของการดำเนินการจัดการมูลฝอยในชุมชนให้มีความชัดเจน	วิธีการที่ใช้ เป็นการพูดคุยระดมสมอง	13

ตารางที่ 1 สรุปขั้นตอนการดำเนินงานกิจกรรม (ต่อ)

วันที่	ชื่อกิจกรรม	จุดประสงค์	วิธีการ	ผู้เข้าร่วม
24 มิถุนายน 2546	3. กิจกรรมพัฒนาความชัดเจนของแนวทางการจัดการมูลฝอยในการปฏิบัติ ครั้งที่ 2	เพื่อต้องการเตรียมความพร้อมก่อนที่จะมีการคัดแยกมูลฝอยในชุมชน	การประชุมแลกเปลี่ยนความคิดเห็น หาข้อสรุปเพื่อการปฏิบัติ	15
3 กรกฎาคม 2546	4. กิจกรรมดำเนินการคัดแยกมูลฝอยและพัฒนาชุมชน ครั้งที่ 1	เพื่อต้องการสื่อสารกับชาวบ้านในชุมชนที่จะคัดแยกมูลฝอยรับ ฟังข้อเสนอแนะจากชุมชน พร้อมทั้งสนับสนุนสิ่งที่ใช้ในการคัดแยกมูลฝอยและพัฒนาชุมชน	การเดินรณรงค์ ประชาสัมพันธ์ และการพัฒนาชุมชน	24
10 กรกฎาคม 2546	4. กิจกรรมดำเนินการคัดแยกมูลฝอยและพัฒนาชุมชน ครั้งที่ 2	เพื่อต้องการพูดคุยถึงการดำเนินงานกิจกรรมในครั้งก่อนที่มีการดำเนินการไป	การประชุมแสดงความคิดเห็น	12
14 17 19 21 และ 23 กรกฎาคม 2546	4. กิจกรรมดำเนินการคัดแยกมูลฝอยและพัฒนาชุมชน ครั้งที่ 3	1. เพื่อต้องการให้ชุมชนนอกเหนือจากทีมวิจัยได้ร่วมเสนอความคิดเห็นอันจะเป็นประโยชน์ต่อการดำเนินการจัดการมูลฝอยในชุมชน 2. เพื่อแนะนำการคัดแยกมูลฝอยแก่ชาวบ้านในชุมชนเพิ่มเติม 3. ต้องการชักจูงคนในชุมชนที่นอกเหนือจากทีมวิจัยเข้าร่วมการดำเนินการคัดแยกมูลฝอย	การประชุมกลุ่มย่อยกับชาวบ้านในชุมชน	15 13 13 18 และ 16
19 สิงหาคม 2456	5. กิจกรรมเสริมการเรียนรู้	เพื่อแลกเปลี่ยนความรู้ ความคิดเห็นเพิ่มพูนประสบการณ์	การศึกษาดูงาน	17
7 กันยายน 2546	6. กิจกรรมโครงการขยะแลกของ และโครงการจุลินทรีย์น้ำ	เพื่อการจัดการมูลฝอยในชุมชนปริก โดยเฉพาะมูลฝอยขายได้และมูลฝอยเปียก	การดำเนินโครงการ การแบ่งงานกันปฏิบัติ การกำหนดหน้าที่และผู้รับผิดชอบ การประชาสัมพันธ์ การเชิญผู้มีความรู้มาให้คำแนะนำเพิ่มเติม	54

ตารางที่ 1 สรุปขั้นตอนการดำเนินงานกิจกรรม (ต่อ)

วันที่	ชื่อกิจกรรม	จุดประสงค์	วิธีการ	ผู้เข้าร่วม
28 กรกฎาคม 2546	7. กิจกรรมติดตามความก้าวหน้าการดำเนินการจัดการมูลฝอยในชุมชน (ครั้งที่ 1)	ติดตามและสะท้อนการดำเนินการจัดการมูลฝอยในชุมชน	การประชุมการแสดงความคิดเห็น การประชุมระดมสมอง และการลงมือปฏิบัติเพื่อแก้ปัญหาโดยการพัฒนาชุมชน	11
16 สิงหาคม 2546	7. กิจกรรมติดตามความก้าวหน้าการดำเนินการจัดการมูลฝอยในชุมชน (ครั้งที่ 2)	เพื่อติดตามการทดลองคัดแยกมูลฝอยในชุมชนรวมทั้งอุปสรรคของการดำเนินการ ความคิดเห็นอื่นๆ	การประชุมระดมสมอง	11
13 และ 14 กันยายน 2546	7. กิจกรรมติดตามความก้าวหน้าการดำเนินการจัดการมูลฝอยในชุมชน (ครั้งที่ 3)	1. ติดตามความก้าวหน้าในการคัดแยกมูลฝอยในชุมชน 2. ติดตามความก้าวหน้าของโครงการจุลินทรีย์น้ำ 3. ติดตามความก้าวหน้าของโครงการขยะแลกของ 4. พัฒนาชุมชนจากการติดตามความก้าวหน้าในการคัดแยกมูลฝอยในชุมชน	การประชุมระดมสมอง และการลงมือปฏิบัติเพื่อแก้ปัญหาโดยการพัฒนาชุมชน	15 และ 12
21 กันยายน 2546	8. ประเมินผลการดำเนินการต่างๆในชุมชน (ครั้งที่ 1)	1. ประชุมเรื่องการหาปริมาณและองค์ประกอบของมูลฝอย 2. ร่วมกับทีมวิจัยติดตามและดำเนินโครงการขยะแลกของ	การประชุมกลุ่มเพื่อระดมสมอง	14
23 กันยายน 2546	8. ประเมินผลการดำเนินการต่างๆในชุมชน (ครั้งที่ 2)	1. เพื่อร่วมกับทีมวิจัยสุ่มจับสลากเลขที่บ้าน 2. เพื่อให้ทีมวิจัยร่วมกันคิดหัวข้อคำถามที่จะใช้ในการสัมภาษณ์	การประชุมกลุ่มเพื่อระดมสมอง และการจับสลากเลขที่บ้าน	8
25 กันยายน 2546	8. ประเมินผลการดำเนินการต่างๆในชุมชน (ครั้งที่ 3)	เพื่อหาปริมาณและองค์ประกอบมูลฝอยของชุมชนปริกตก	การปฏิบัติเพื่อหาปริมาณและองค์ประกอบมูลฝอย	17

ตารางที่ 1 สรุปขั้นตอนการดำเนินกิจกรรม (ต่อ)

วันที่	ชื่อกิจกรรม	จุดประสงค์	วิธีการ	ผู้เข้าร่วม
3 – 21 ตุลาคม 2546	8. ประเมินผลการดำเนินการต่างๆ ในชุมชน (ครั้งที่ 4)	เพื่อประเมินการเรียนรู้ของผู้ร่วมกระบวนการ	การสัมภาษณ์กลุ่มต่างๆ	ชาวบ้าน 43 คร้วเรือน ทีมวิจัย 17 คน เจ้าหน้าที่เทศบาล 2 คน พนักงานเก็บขยะมูลฝอย 2 คน
22 ตุลาคม 2546	9. ประชุมสรุปผลกระบวนการพัฒนา กระบวนการเรียนรู้	เพื่อสรุปและสะท้อนเกี่ยวกับการดำเนินงานต่างๆ ในชุมชน	การสนทนากลุ่ม	18

ที่มา : จากการวิจัย

5. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล

เครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นเครื่องมือที่ใช้เก็บรวบรวมข้อมูลเชิงคุณภาพโดยรวบรวมข้อมูลที่ได้จากกระบวนการศึกษาในสภาพความเป็นจริง ประกอบด้วย การสนทนากลุ่ม การสังเกตแบบมีส่วนร่วม การสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง (แบบสัมภาษณ์ดังกล่าว ก) และไม่มีโครงสร้าง การระดมสมอง และตัวผู้วิจัย

นอกจากนี้สมาชิกทีมวิจัยได้ร่วมกันสร้างแบบสัมภาษณ์เพื่อใช้ในการเก็บข้อมูลในชุมชน โดยจากการระดมสมองในกิจกรรมประเมินผลการดำเนินการต่างๆในชุมชน

6. การวิเคราะห์ข้อมูล

1. วิธีการในการวิเคราะห์ข้อมูล ในการวิเคราะห์ข้อมูลเป็นวิธีการวิจัยเชิงคุณภาพโดยใช้หลักการวิเคราะห์ข้อมูลของสูกางค์ จันทวานิช (2543) เป็นแนวทางในการวิเคราะห์ โดยใช้วิธีการคือ

1.1 การจำแนกประเภทข้อมูล (Typological Analysis) โดยการจัดข้อมูลเป็นหมวดหมู่หรือประเภทตามคุณลักษณะของข้อมูล เช่น ข้อมูลทั่วไปของชุมชน พฤติกรรม กิจกรรม ทัศนคติ เหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในช่วงที่ดำเนินการวิจัย เป็นต้น

1.2 การสร้างข้อสรุปแบบอุปนัย (Analytic Induction) เป็นการวิเคราะห์ลักษณะร่วมของปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นในชุมชน เช่นการทำกิจกรรมในชุมชน เหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในชุมชน เป็นต้น

2. ประเด็นการวิเคราะห์

2.1 กระบวนการเรียนรู้ของประชาชนในการจัดการมูลฝอยชุมชน โดยพิจารณาจากทักษะการร่วมกระบวนการต่าง ๆ การแลกเปลี่ยนความคิดเห็น ความรู้ความเข้าใจ ทัศนคติ การปฏิบัติ ความสามารถในการคิดวิเคราะห์ ซึ่งได้จากการสังเกต การสัมภาษณ์ และการสนทนากลุ่ม

2.2 แนวทางในการจัดการมูลฝอยชุมชน โดยพิจารณาจากข้อเสนอของกลุ่ม กิจกรรมที่ดำเนินการ และความเหมาะสมของการดำเนินกิจกรรมนั้นๆ ซึ่งได้จากการสังเกต การสัมภาษณ์ และการสนทนากลุ่ม

2.3 ปัญหา อุปสรรค ที่เกิดขึ้นในระหว่างที่มีการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ด้านการจัดการมูลฝอยชุมชน